"वैश्वानरः प्रत्नथा नाकमारुहत्
दिवः पृष्ठं भन्दमानः सुमन्मभिः।
स पूर्व्ववज्जनयज्जन्तवे धनं
समानमज्मा परियाति जागृविः" इति॥

वैश्वानराख्यो देवः प्रत्नथा पुरातनशरीरधारी सन् स्वर्गमारूढवान्। स च दिवः पृष्ठं द्युलोकस्योपरिभागं मन्मभिर्मननविशेषैर्भन्दमानः कल्याणं कुर्व्वन् वर्त्तते। अयं यजमान इमां दक्षिणां दत्तवानित्येवं देवानामग्रे स्मारयतीत्यर्थः। स वैश्वानरो जन्तवे प्राणिरूपाय यजमानाय धनं पूर्व्ववज्जनयत्। यत्र यजमानः पुरा यथा दक्षिणां दत्तवान् तथैव तदनुरूपं फलं जनयति। स वैश्वानरो जागृविः सावधानः सन् अज्मा स्वर्गे गमनशीलः समानं परियाति यावत् दक्षिणार्थं द्रव्यं दत्तं तेन सदृशं तद्योग्यं फलं परिप्रापयति। अस्या ऋचः उपरि अनुषङ्गाभ्यां सह पूर्व्वोक्त एव रथविषयो मन्त्रः। तस्मिन्ननुवाक एवमाम्नातः। "राजा त्वा वरुणो नयतु देवि दक्षिणे वैश्वानराय रथम्। तेनामृतत्वमस्याम्। वयो दात्रे। मयो मह्यमस्तु प्रतिग्रहीत्रे। क इदं कस्मा अदात्। कामः कामाय। कामो दाता। कामः प्रतिग्रहीता। कामꣳ समुद्रमाविश। कामेन त्वा प्रतिगृह्णामि। कामैतत्ते। एषा ते कामदक्षिणा। उत्तानस्त्वाङ्गीरसः प्रतिगृह्णातु" इति। अनुषङ्गो योजयित्वा प्रदर्शयितुं पुनः पाठः। सोयमनुवाकोऽत्र व्याख्येयः॥

तत्रादौ प्रतिग्रहप्रकारं विधत्ते। "देवा वै वरुणमयाज-